

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 46. årgang Nr. 2/2012

*Nasjonalpark i Østmarka
Kjøreskader
Solåsen og søstrene Holm*

NASJONALPARK i hjertet av Østmarka!

Av Johan Ellingsen

Lederen har ordet:

Pressekonferansen den 14. mai for lanseringen av de sentrale delene av Østmarka som nasjonalpark vernet etter Naturmangfoldloven, markerer en historisk milepæl i Østmarkas Venners snart 50-årige historie. Etter mange år med kamp mot inngrep som blant annet kunne åpnet opp for veibygging og mer skogsdrift i Østmarkas mest uberørte områder, lander foreningen i 2012 på et forslag om å verne det sentrale kjerneområde i Østmarka fra Ramstadslottet i nord til Børtervann i sør. Dette er et historisk forslag som en gang for alle vil kunne skape ro omkring de mest verdifulle områdene av Østmarka som i dag er de siste gjenværende skogområdene uten tyngre tekniske inngrep på hele Østlandet. Det fantastiske er at dette området befinner seg rett utenfor stuedøra til Oslos befolkning, noe som vil komme til å bli en stor inspirasjon til økt friluftsliv i alle kommunene rundt Østmarka.

Det er snart en mannsalder siden «Korpås-Olsen» mente hele Østmarka burde få status som nasjonalpark. Den gamle eneboeren, som levde mesteparten av livet sitt innunder Korpåsen – i kort gangav-

stand fra der Skullerudstua nå ligger – innså tidlig at det måtte innføres restriksjoner på menneskenes bruk av naturen for å sikre den for kommende slekter av mennesker og dyr. Spesielt ivret han for vern av den riktig gamle skogen, noe som i sin tur inspirerte den unge Sverre M. Fjelstad til å skrive stilen «Østmarka en nasjonalpark». Takket være innsatsen fra disse to, fra noen framsynte politikere, fra dyktige skogforvaltere særlig i Oslo og Ski kommunes skoger og fra Østmarkas Venner, kan vi i dag stolt presentere nasjonalparkideen som en gave til regionens befolkning. Mottakelsen lanseringen fikk på pressekonferansen var i alle fall meget lovende.

Det videre arbeidet med å løse forslaget fram til en politisk behandling er nå spilt over til byråd for miljø og samferdsel, Ola Elvestuen, som har lovet å ta saken videre i samarbeid med kommunene Enebakk og Ski som vil bli mest berørt. Det gjenstår enda en lang og møysommelig politisk prosess, men gaven til foreningens 50-års jubileum burde i alle fall være innen rekkevidde!

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir 95 99 23 49
E-post: helga@ostmarkasvenner.no
Redaksjonskomité: Ane Haugland og Cathrine Søberg

Forsidebilde: Fjelstad skuer utover «nasjonalparken»
Foto: Cathrine Søberg
Grafisk design, repro og trykking: 07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 4 400
Frist for stoff til neste nr. er 1. august 2012

Minnestund på Sarabråten

torsdag 7. juni 2012 kl. 19.00

Østmarkas Venner arrangerer
den årlige minnestunden ved Milorg-bautaen på Sarabråten

Gerd Kristiansen holder dagens tale

SAS-Singairs synger

Østre Aker Musikkorps spiller

Bautaen hilses av Milorg og Østmarkas Venner

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra
eller Rustadsaga, eller i Lørenskog og gå via Mariholtet.

Styret i Østmarkas Venner 2012–2013

Leder: Johan Ellingsen 90 92 15 68

Nestleder: Helga Gunnarsdóttir 95 99 23 49

Sigmund Hågvar 91 71 45 10

Arne Kvalheim 90 03 33 40

Wenche Fuglstad 97 54 36 14

Inger Tangen 41 25 66 47

Ingunn Lian Nylund 94 98 20 06

Varamedlemmer: Ane Haugland 97 59 80 05

Arild Rambøl 90 07 81 09

Sekretær og medlemsarkiv: Monica Hoel 97 64 05 84 Regnskap: Kristin Ohnstad 93 40 66 71

E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

Lansering av Østmarka nasjonalpark

Fornøyde styremedlemmer sammen med Ola Elvestuen. Foto: Eivind Nikolaysen.

Den 14. mai ble en historisk dag for Østmarkas Venner. Dagen startet med en times møte med byråd for miljø og samferdsel Ola Elvestuen (V) og hans byrådssekretær Eivind Nikolaysen. Allerede da signaliserte Elvestuen at forslaget var spennende og interessant og at han ville følge det opp politisk. Litt senere på dagen hadde vi invitert sentrale politikere, våre samarbeidsorganisasjoner, forvaltning og presse til lansering av forslaget på Håndverkeren. Sigmund Hågvar presenterte forslaget og Sverre M. Fjelstad og Ingrid Strand Rønning fra Natur og Ungdom holdt korte innlegg. Nedenfor har vi samlet noen bilder og uttalelser fra sentrale politikere og organisasjoner som var til stede på Håndverkeren. Du finner mer omtale og viktige dokumenter på våre nettsider: www.ostmarkasvenner.no.

Ola Elvestuen

– Dette er noe jeg definitivt vil jobbe videre med og bringe videre til et politisk nivå. Naturverdiene som kreves er absolutt til stede. Det er fantastisk at vi i Oslo har en skog med de naturverdiene så nær byen. En nasjonalpark vil verne om verdiene, samtidig som den vil være en god kvalitet for Oslo-by, sier Elvestuen videre. Jeg setter i gang en prosess og i mellomtida fortsetter Oslo kommune den gode ivaretagelsen av området. Jeg vil ta kontakt med Ski og Enebakk for å få til et samarbeid. Fra Nordstrand Blad

Odd Einar Dørum (V), medlem av miljøkomiteen i Oslo bystyre

Det er viktig å holde ut og dere har lansert dette i grevens tid. Dere har landet akkurat tids nok. Jeg er veldig glad for forslaget og det jeg så og hørte. Mange vil være med på dette og dere har brukt inkluderende argumenter. Jeg er veldig begeistret og argumentasjonen er rolig og nøktern men med intensitet.

Lena Jensen (SV), møte i stedet for Marianne Borgen, leder av miljøkomiteen i Oslo bystyre

Dette høres veldig spennende ut og jeg takker for en overbevisende reise. SV ønsker å få til et godt samarbeid mellom komiteen og byråden. Vi vil jobbe på en konstruktiv måte for å støtte opp om dette.

Johan Ellingsen takker forsamlingen for gode ord og støtte. Foto: Steinar Saghaug.

Gjermund Andersen, (NOA)

NOA og NNV støtter forslaget og vi gratulerer Østmarkas Venner med dagen. Dette er det mest framtidretta som har skjedd på lenge. Dere har valgt en god strategi med å informere på forhånd.

Tilsvarende støtte fikk vi også fra Sverre Larsen i DNT Oslo og Omegn.

Sigmund Hågvar presenterer forslaget. Foto: Steinar Saghaug.

Ingrid Rønning Strand representerte Natur og Ungdom, som støtter forslaget. Foto: Steinar Saghaug.

Tine Marie Hagelin (WWF)

Dere har vår fulle støtte. Det er opplagt at det må bli en nasjonalpark i Oslo-området. Det er viktig å sikre et representativt utvalg av skogen og ta vare på INON områdene. Vi skal bidra til at folk blir med på forslaget. De som er i mot har et forklaringsproblem.

En NASJONALPARK i hjertet av Østmarka

Østmarkas Venner fremmer herved forslag om å opprette en nasjonalpark i de indre deler av Østmarka.

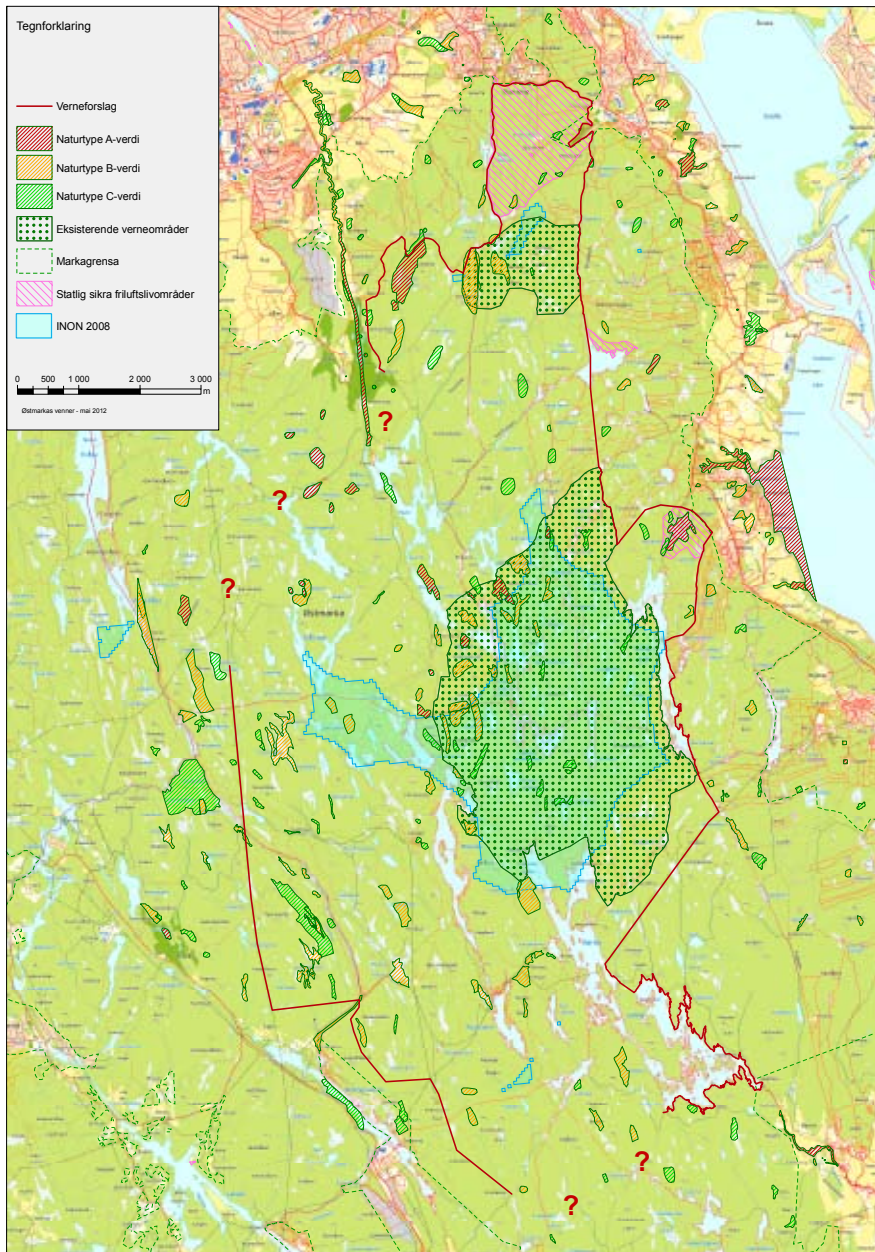
Nasjonalparkene skal dekke variasjonsbredden i norsk natur, men de fleste ligger høyt til fjells eller langt mot nord. Selv 50 år etter at vi fikk vår første nasjonalpark Rondane i 1962, mangler vi en nasjonalpark i de lavereliggende skogsområdene på Østlandet.

Østmarkas indre deler er det eneste skogsområdet på Østlandet som er så uberørt og har så store verneinteresser at det egner seg som nasjonalpark. Derfor er det viktig å ta vare på dette området for kommende generasjoner.

Osломarka er det viktigste friluftsområdet i Norge. Halvparten av Oslos befolkning bruker Østmarka, og bruken er økende. Markaloven regulerer ikke alle inngrep, herunder skogsdrift med veianlegg og flatehogst. Naturverdiene i Østmarka er ikke godt nok sikret, noe Østmarkas Venner stadig blir minnet om. Med nasjonalparkstatus vil dagens naturverdier bli varig sikret.

Østmarka nasjonalpark blir en brukspark, der hovedformålet er rekreasjon, friluftsliv og økoturisme. Man bør vurdere et størst mulig areal og senke kravet til urørthet.

Når Østmarka blir nasjonalpark, får den høyere status og mer oppmerksomhet. Det betyr blant annet at det opprettes et nasjonalparksenter og at staten bidrar med mer penger til skjøtsel, tilrettelegging og informasjon. Norge mangler også et nasjonalparksenter på riksnivå, og dette knutepunktet kunne legges til hovedstaden dit de fleste turistene ankommer. Henvisning til en nasjonalpark nær byen vil få stor interesse og kan bli en viktig merkevarer.

Kart som viser mulige grenser for nasjonalparken. Oslo og Ski kommuner eier de sentrale områdene. Legg også merke til naturtypeområdene (A-nasjonalt viktige, B-regionalt viktige og C-lokalt viktige). Flere av disse ligger vest for kraftlinja som markerer grensa i vest. Mye taler for at også disse bør utredes med tanke på nasjonalpark. Kan man tenke seg en todelt nasjonalpark?

Forslaget utdypes og begrunnes nedenfor. Som overskrifter benyttes spørsmål eller tenkte motforestillinger.

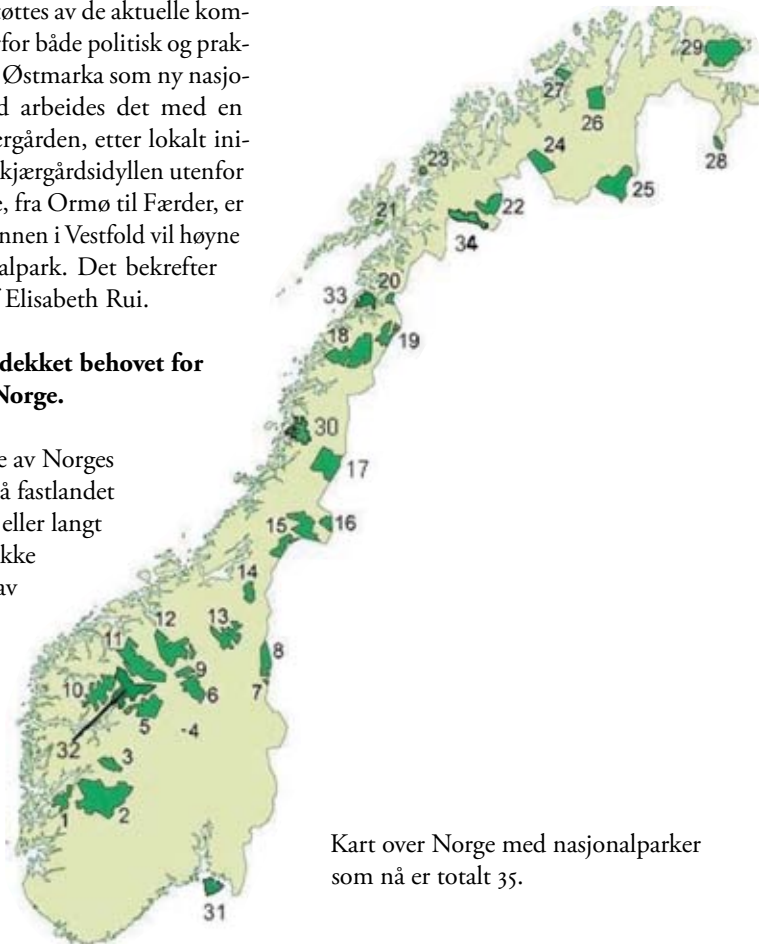
1. Norge er i ferd med å avslutte sin andre offisielle nasjonalparkplan. Der er ikke Østmarka inkludert, og myndighetene har ikke planer om flere nasjonalparker.

Svar: Miljøvernministeren har sagt at staten pr. i dag ikke har planer om flere nasjonalparker, men er åpen for å vurdere ytterligere nasjonalparker dersom initiativet kommer fra lokalt hold og støttes av de aktuelle kommunene. Det er derfor både politisk og praktisk mulig å foreslå Østmarka som ny nasjonalpark. I Vestfold arbeides det med en nasjonalpark i skjærgården, etter lokalt initiativ. Nesten hele skjærgårdsidyllen utenfor Nøtterøy og Tjøme, fra Ormø til Færder, er så unik at Fylkesmannen i Vestfold vil høyne statusen til nasjonalpark. Det bekrefter fylkesmiljøvern sjef Elisabeth Rui.

2. Vi har allerede dekket behovet for nasjonalparker i Norge.

Svar: De aller fleste av Norges 35 nasjonalparker på fastlandet ligger høyt til fjells eller langt mot nord. For å dekke variasjonsbredden av norske naturtyper mangler vi en nasjonalpark i lavereliggende skogsområder på Østlandet. Da Statens Naturvernråd i 1986 fremmet sin andre

nasjonalparkplan (NOU 1986:13), hadde man ett kandidat område til å fylle denne mangelen: Vestmarka i Hedmark, men vernet lyktes ikke. Ser vi på kartet over dagens nasjonalparker i Sør-Norge, finnes ingen i den sørøstlige delen. Unntaket er Ytre Hvaler nasjonalpark, som for det meste er marin. Sør for en linje som kan trekkes mellom nasjonalparkene Femunden, Langsua (tidligere Ormtjernkampen) og Hardangervidda mangler vi en nasjonalpark som kan representere de østlandske skogsområdene.

Kart over Norge med nasjonalparker som nå er totalt 35.

En nasjonalpark i den indre delen av Østmarka vil sammen med de to etablerte naturreservatene bli et representativt område for de lavreliggende barskogene med tilhørende plante- og dyreliv, på grunnfjellet i Østlandsområdet. Området inneholder mange forekomster av gammel barskog (både gran og furu), noen forekomster av gammel løvskog

og rik sumpskog, et tyvetalls områder for storfugl, intakte og representative myrområder med fugleleiker, mange idylliske skogs- og myrtjern, vann og større systemer av innsjøer og flere høye topper med utsikt (350-400 m o h). I noen av elvene er det elvemusling og ørret, flere av innsjøene har kreps, ørret og abbor som de viktigste artene.

Tiur i Østmarka. Foto: Sverre M. Fjelstad.

3. Østmarka er ikke urørt nok til å bli nasjonalpark.

Svar: Vi mener at de indre delene av Østmarka, øst for Elvåga, fyller kravene i loven. I den nye naturmangfoldlovens § 35 er nasjonalparker definert slik:

Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske

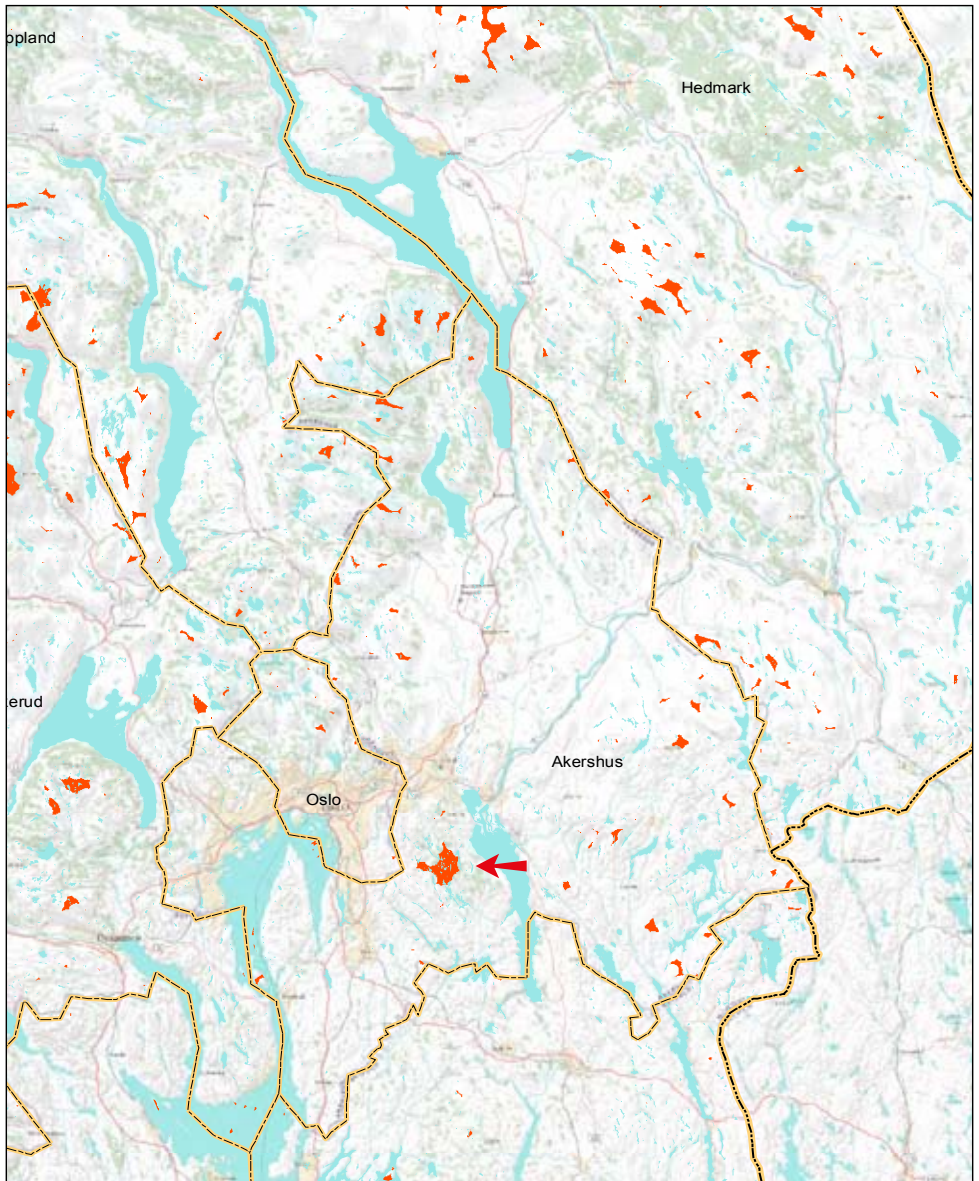
Myrseter. Foto: Sverre M. Fjelstad.

forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

De indre delene av Østmarka er så lite berørt av tekniske inngrep at de bør kunne fylle lovens krav. Sentralt i forslaget ligger det største inngrepsfrie naturområde (ca. 20 km²) innen Oslo, Akershus, Østfold og Vestfold, samt Hedmark og Oppland sør for Gjøvik-Ringsaker-Elverum. Mesteparten av dette ligger innenfor Østmarka naturreservat, men viktige deler vest for reservatet er ikke omfattet av vern. Ettersom Regjeringen har satt seg som mål «å sikre at attværende naturområde med urørt preg blir tekne vare på», er dette i seg selv en tungtveiende grunn til at området bør vernes. En nasjonalpark vil kunne omslutte og fungere som en bufferzone omkring de to naturreservatene Østmarka og Ramstadslottet.

De få andre gjenværende inngrepsfrie områdene innen Oslo og Akershus er mye mindre og krymper stadig i antall (se kart nedenfor). I de to andre lavereliggende fylkene på Østlandet, Østfold og Vestfold, finnes bare ørsmå rester av inngrepsfri natur. Indre Østmarka inneholder derfor det mest verdi-

Kartutsnitt som viser inngrepsfrie (mer enn 1 km til nærmeste tekniske inngrep) områder (INON) på sørøstlandet. Hele kartet finner du på www.ostmarkasvenner.no. Inngrepsfrie områder har en egenverdi samtidig som de ofte kan ha vesentlige verdier knyttet til landskap, friluftsliv og naturopplevelse, stillhet, naturtyper og biologisk mangfold. Indre del av Østmarka er det største INON-område på sørøstlandet. Kartgrunnlag: Fylkesmannen i Østfold.

fulle «villmarksområdet» i de fire fylkene. Her er det også stillhet – et gode som etter spørres av dagens travle mennesker.

Det aktuelle landskapet har en variert og spennende topografi. Dette er «jaktmarkene» til Sverre M. Fjelstad, som har gledet så mange med sine bilder, filmer og kåserier. Her er det gammel barskog med skjeggglav, rike sumpskogger og myrer med orkideer, og hule trær med spetter og ugler. Her spiller tiuren mellom gamle furuer, og orrhaneleiken går på vårsnøen i myrdragene. Her kan du velge mellom bortgjemte kløfter, idylliske skogstjern, snirklete bekker eller høye topper. Og den observante vandrer kan oppleve fiskeørnens flotte silhuett. Eller gå på oppdagelsesferd etter merkelige sopper eller moser i skogbunnen.

Så vidt vi kan se finnes ingen gode alternative kandidatområder til nasjonalpark på Østlandet. Nordmarka er tettere påvirket av skogsbilveier, hyttefelt, kraftledninger og hogstflater. Vi mener det er riktig å redde denne siste muligheten mens den ennå foreligger. Et større område i Østmarka vil bli vernet for all framtid. Vi må tenke både 50 og 100 år framover i tid.

4. Hvorfor ikke bruke andre verneformer i Østmarka?

Svar: Alternative verneformer synes urealistiske eller ikke hensiktsmessige for å bevare et større, helhetlig skogslandskap:

a) **Utvidelse av eksisterende naturreservat**
Dette kan være aktuelt i randsonen til reservatene men neppe for et større område. For tiden tillater myndighetene kun frivillig vern

når det er snakk om nytt skogvern. Naturreservat er dessuten den strengeste verneformen. Dette setter større krav til urørthet og kan også ramme friluftslivet unødigg.

b) Landskapsvernområde

Landskapsvern vil ikke passe i dette skogslandskapet fordi skogsdrift blir tillatt i denne verneformen. Det vil bli et konstant problem hvor mye som kan hogges uten at det påvirker landskapsbildet «vesentlig».

Nasjonalpark vil derimot bevare landskapsbildet gjennom at hogstinngrep, og nye tekniske inngrep ikke blir tillatt. Fordi verneformen ikke er så streng som i naturreservat, vil man kunne tillate å inkludere noen få eksisterende skogsbilveier, samt tillate fortsatt preparering av eksisterende skiløyper. Det er et viktig poeng at dagens friluftsktiviteter gjennom eksisterende stier og løypenett vil kunne fortsette, og at friluftslivet ikke blir skadelidende ved opprettelse av nasjonalpark. Forslaget bør derfor kunne støttes av friluftsansisasjonene. Gjennom en skjøtelsplan vil den langsiktige bruken av området bli fastsatt, slik at de ulike verneformålene blir ivarettatt.

Naturmangfoldloven forutsetter at erstatning blir gitt ved alle verneformer, også nasjonalparker. Grunneierne vil derfor få erstatning for vernet av skogen, og for nåværende bruk.

Med nasjonalpark vil ikke motstanden bli så stor hos grunneiere og kommuner. Det åpner for muligheter til villmarksturisme, og Oslo og andre kommuner kan bruke statusen i markedsføring og profilering som grønn og miljøvennlig kommune.

*Svartoren i Ski kommuneskoger.
Foto: Sverre M. Fjelstad.*

*Kveldsstemming i Østmarka.
Foto: Sverre M. Fjelstad.*

5. Den nye Markaloven bevarer Markas verdier godt nok.

Svar: Det stemmer ikke. Selv om det aktuelle området omfattes av Markaloven, er det under kontinuerlig press med hensyn til ulike inngrep, både fra kantene og inne i området. Markaloven regulerer ikke skogbruksaktiviteter, og videre skogsbilveibyging og flatehogster er sannsynlig. Kommunene omkring Marka kan søke om dispensasjon for å foreta inngrep innenfor markagrensene. Det samme gjelder statlige etater som f.eks. kraftlinjer og master etc. Vern etter naturmangfoldloven er det eneste sikre grepet for å bevare dette sammenhengende naturområdet intakt.

Markalovens § 11 om vern av lokale «eventyrskoger» med særlige opplevelsesverdier vil bare omfatte 1–2 % av Marka, og bare i form av mindre partier. En nasjonalpark i indre Østmarka vil bevare den mest intakte delen av Marka på en varig måte, og fremstå som et særlig verdifullt rekreasjonsområde for hovedstadens befolkning. Det bor ca. ½ million mennesker i kort avstand fra Østmarka, og over 1 million har under en times reisevei.

6. Det passer dårlig å komme med nasjonalparkforslag nå som verneområder etter Markalovens § 11 er til vurdering.

Svar: Arbeidet med en nasjonalpark i Østmarka kan godt starte samtidig med og uavhengig av at små områder etter § 11 vurderes. De to oppgavene kolliderer ikke, men utfyller hverandre med tanke på å redde Markas naturkvaliteter på lang sikt. Fordi Østmarka er under press både fra skogbruk og på andre

måter – til tross for Markaloven – må tanken om en nasjonalpark fremmes mens de sammenhengende naturverdiene fremdeles eksisterer.

7. En nasjonalpark nær hovedstaden?

Svar: Ja! En nasjonalpark nær Oslo vil profilere byen og kommunene rundt på en svært positiv måte. Sverige har sin Tyresta nasjonalpark like utenfor Stockholm. Dette skogsområdet på 20 km² ble nasjonalpark i 1993, og er omgitt av et reservat på 27 km². Tyresta nasjonalpark er både en turistattraksjon og en rekreasjonskilde for hovedstadens befolkning. En nasjonalpark i Østmarka vil kunne dekke over 40 km². I tillegg kommer de to naturreservatene på om lag 20 km², slik at man kan etablere et verneområde som er adskillig større enn nasjonalparken ved Sveriges hovedstad.

Som nasjonalpark vil Østmarka få høy status og det vil bli opprettet et nasjonalpark-senter med ansatte og et nasjonalparkstyre av folkevalgte fra de omkringliggende kommuner. Det kan bli en kamp mellom kommunene om å få nasjonalparksentret, og plasseringen av det vil avhenge av hvilke arealer som blir vernet. Store deler av det aktuelle området ligger i Akershus, men Oslo kommune er skogeier på deler av området. Ved opprettelse av nasjonalparksentre settes det gjerne av mye statlige midler til informasjon og skilting, utgivelse av bøker og annen faktaopplysning. Kontrollert økoturisme vil kunne bli en attraksjon og inntektskilde for grunneiere og kommuner. Ved god planlegging bør økoturismen kunne foregå uten å komme i konflikt med Oslo-befolkningens bruk som rekreasjonskilde.

NYTT fra styret!

Styremøtet 1/3 2012

- Østmarkas Venner har fått nytt lager på Ryen hvor mye viktig arkivert materiale kan oppbevares, samt vervemateriell med mer.
- I forbindelse med revisjon av Plan for idrett og friluftsliv 2013-2016 sendte ØV forslag til Bymiljøetaten om full restaurering av Korketrekkeren, restaurering av Dølerud og midler til Sørli besøksgård.
- ØV deltok på ordførermøte, med ordfører Øivind Sand på Rælingen bibliotek 27. februar, om planer for utviklingen i Rælingen
- ØV har sendt uttalelse til Lørenskog kommune der vi sier nei til utvidelse av brukstiden på Losby skytebane for beredskapstroppen. Vi viser til framtidig innendørs skytebane på Åsland Pukkverk.
- ØV støtter Naturvernforbundet Oslo og Akershus (NOA) sitt opprop for eventyrskogene i Oslo-marka. Bakgrunnen er at kun 32 av de foreslåtte 174 forslag er tatt med i den videre utredningen av vern av friluftsområder etter § 11 i markaloven. Det er ikke gitt at man engang vil lykkes med å verne alle de 32 områdene som er ute på høring.

Årsmøte 26/3 2012

Østmarkas Venner avholdt sitt årsmøte 26. mars 2012 kl. 19.00 på Skullerudstua. Til stede var om lag 100 medlemmer.

Årsberetning, regnskap og budsjett ble enstemmig godkjent. Kontingenten holdes uforandret. Styret korrigerer og beklager to feil i årsmeldingen:

1. Randi Hauger sitter i valgkomiteen og ikke Torbjørn Ruud.
2. Det er ikke dekning for å bruke ordet ekspropriert om turveien ved Lysås.

Medlemmene tok opp følgende:

1. Restaurering av Korketrekkeren: ØV må bli mer tydelig i media i denne saken og utøve et press for at den restaureres. Styret er enig i det men påpekte at Korketrekkeren er et viktig kulturminne som må settes i stand på en faglig forsvarlig måte.
2. Medlemmene uttrykte også bekymring for en betydelig økt forsøpling i Østmarka, særlig rundt vannene.

Styremedlemmene Nina Helene Skramstad og Solveig Dalene hadde frasagt seg gjenvalg og som nye styremedlemmer ble Wenche Fuglstad og Ingunn Lian Nylund valgt inn i styret. Resten av styret ble gjenvalgt. Patrick Gobel ble valgt inn i valgkomiteen i stedet for Trine Johnsen som trakk seg etter mange års iherdig innsats.

Etter årsmøte holdt Sigmund Hågvær et flott lysbildeforedrag om norsk urskog og gammelskog med eksempler fra hele landet.

**Østmarkas Venner
inviterer barn og ungdom
(ca. 9–15 år) på «juniortur»**

Jeg fant, jeg fant!

**Oppdagelsestur i Østmarka
med biolog Sigmund Hågvar**

Når og hvordan:

Lørdag 16. juni kl. 10.30, med oppmøte ved Skullerudstua og retur til samme sted hvor pårørende kan hente barna kl 15. Ta med niste og turklær som er tilpasset været.

Programmet for turen blir som følger:

Vi går fra Skullerudstua til Rundvann hvor vi tar en rast. Underveis på turen blir det mange stopp og Sigmund Hågvar vil fortelle om maurtuer, dyr, fugler og naturen i Østmarka. Det blir rikelig anledning til å spørre og undre seg over naturen og alt vi finner på vår vei. Hågvar er professor i naturforvaltning og en dyktig formidler. Han har holdt utallige foredrag og skrevet mange bøker om naturen.

Opplysninger og påmelding, inkludert navn, alder og medlemsnummer, til Wenche Fuglstad på mobil 975 43 613 eller i e-post: hvitti10@gmail.com **innen 10. juni.**

Turen er forbeholdt våre unge medlemmer, samt barn og barnebarn av voksne medlemmer.

Vi håper på stor interesse, de første 15 til «mølla» får være med!

Tekst og foto: Jan Sørum.

Den ekte «black adder»

På tomta vår ved Rausjø har vi i mange år hatt noen prakteksemplarer av huggormer, helt sorte med tyttebærfargede øyne, ikke oransje som hos den lysere utgaven. En vanlig teori er i følge zoologen Petter Bøckmann at den sorte fargen hjelper dem med å varme seg opp i sola her oppe i Skandinavia. Disse sorte utgavene har dermed større muligheter for å overleve og føre sine gener videre. På grunn av den enorme størrelsen antar jeg at dette er en huggormmor som venter barn!

Sibir-iris

Jeg leste med stor interesse den artige fortellingen som er gjengitt i Nytt fra Østmarka nr 2 2010 om Johan H. Borrebæk og hans kameraters tur gjennom Østmarka. Det fremgår av fortellingen at de savner en mørkeblå praktfull sverdlilje som i gamle dager ble kalt for «gamle kjerringer». Muligens kan det være sverdliljen *Iris sibirica* de savnet. Fargen er blå til fiolett, noe gul ved basis. Den skal i følge min botanikkbok ikke vokse vilt i Norge, men dette stemmer ikke helt. På tomta vår ved Rausjøen har vi mange kraftige eksemplarer, disse er etterkommere av en enslig liten lilje jeg fant ved en liten kulp nordvest for Skjellbreia i slutten av femtiåra.

Redaktørens anmerkning:

I samråd med JS skriver jeg inn følgende fra Lids Flora: «Prydplante, forvilla og stundom naturalisert i fuktige enger og vasskantar.» Kanskje den har forvillet seg fra Skjellbreia eller andre plasser i nærheten?

Registrer kjøreskader etter skogsmaskiner

Av Johan Ellingsen

Styret i Østmarkas Venner får stadig vekk henvendelser fra medlemmene om skjemmende terrengskader i forbindelse med og etter avsluttede skogsdrifter i Østmarka. Flere av disse utbedres ikke i etterkant. I håp om at de nye forskriftene for skogbruket i Marka må bli strengere på dette punktet, finner vi det riktig å ta opp denne saken nå som de nye forskriftene er under utarbeiding i Landbruks- og matdepartementet. Det vil være til hjelp i arbeidet hvis medlemmene kan være med og registrere kjøreskadene.

Utviklingen i skogbruket mot tunge lastbærende skogsmaskiner som kommer seg fram nesten uansett vær- og føreforhold er klart uheldig. Med fjorårets regnvåte sommer friskt i minne, har vi forståelse for at de stadig skiftende værforholdene gjør driftsforholdene i skogen svært vanskelige. Kravet til ferskhet for at tømmeret ikke skal misfarges gjør at tømmeret må raskt ut av skogen selv om forholdene ikke er de beste, men vi har påpekt at drifter skal avbrytes dersom forholdene blir for vanskelige slik vi for eksempel opplevde det på Høyås i fjor høst.

Hjulspor er svært skjemmende i landskapet og gir dessuten en økt risiko for utvasking og tilgrusning av bekker og elveløp hvor sårbart dyreliv kan ta skade. Gjennom «Levende skog standarden» har skogbruket selv vedtatt at unngå kjøreskader og at det skal ryddes opp etter hogst. Når skogbruket selv ikke følger opp egne retningslinjer, finner vi det riktig å reagere. Kapittel 22 Terrengrtransport i Levende Skog standarden, nåværende markaforskrift § 6-2, skoglovens

§ 8 og forskrift om bærekraftig skogbruk § 5 har alle ganske like ordlyder med krav om utbedring av kjøreskader etter hogst (se side 9). Skogloven som gjelder for hele landet, går langt når det står at «Kommunen kan pålegge skogeigar å rette opp køyreskadar eller andre skadar etter tiltak i skogen.»

Vi har ved flere anledninger registrert at begrepet opprydding har hatt en tendens til å bli oppgradering til traktorvei. Det legges stikkrenner, det grøftes og det kan til og med legges duk med grus over bløte partier. I gamle utkjøringstraseer kan noe grøfting være på sin plass, men i terrenget kan det kun aksepteres sletting av spor. På dette punktet forventer vi at markaforskriften blir strengere, blant annet ved at det settes en tidsfrist for oppretting av skadene og at det må reageres dersom skadene ikke er reparert innen fristens utløp.

Vi oppfordrer våre medlemmer til å melde fra om kjøreskader i terrenget etter skogsdrift der det er blitt dype kjørespor eller der de ser at for eksempel en bekk har endret retning. Vi ber også om at det meldes fra dersom det er kjøreskader i stier og løyper. Vi trenger opplysninger om sted (jerne GPS koordinater), omtrentlig tidspunkt for skaden og en beskrivelse av skaden, gjerne ledsaget med et bilde. Vi trenger dokumentasjon av omfanget av slike skader så vi seinere kan legge fram dette for skogbruksmyndighetene. Opplysningene kan sendes til Sigmund Hågvar tlf. 917 14 510 e-post: sigmund@ostmarkasvenner.no.

*Sporskader i Østmarka.
Foto: Sverre M. Fjelstad.*

Vi gjengir her de aktuelle paragrafene fra lovverket

Markaforskriften § 6-2

Under transport utenfor permanente skogsveger skal det legges vekt på å unngå terrengskader som virker skjemmende og som kan forårsake erosjon og avrenning.

Stier, løyper samt hesteveger av kulturhistorisk interesse skal ikke benyttes som kjøretrasé for terrenggående maskiner der det er praktisk mulig å unngå dette. Unntatt er stier og løyper som er lagt i kjøretraséer opparbeidet for maskinell skogdrift.

Sjenerende og skjemmende terrengskader skal utbedres snarest mulig etter avsluttet drift eller om nødvendig etter hver sesong. Dette gjelder også terrengskader som medfører fare for erosjon og avrenning.

Mindre inngrep i terrenget, for eksempel fjerning av stubber, enkeltstående større steiner eller mindre sprengningsarbeider i fjell for å tilrettelegge forholdene for terrengtransport, er tillatt.

Skogloven § 8 (gjelder hele landet)

Det skal sørgjast for at bruk av stigar, løyper og andre ferdssårer ikkje blir unødiggjort for allmenta etter at hogsten er avslutta. Kommunen kan påleggje skogeigar å rette opp køyreskadar eller andre skadar etter tiltak i skogen.

§ 5 i Forskrift om bærekraftig skogbruk (gjelder hele landet)

Etter hogst skal kvist og hogstavfall ryddast bort frå bekkar, elver og vatn, og frå vanleg brukte stiger, løyper og andre ferdssårer der det er til unødiggjort hindring for ferdsgang.

Køyreskadar etter skogbrukstiltak må utbetrast snarast råd etter avslutta drift, slik at det ikkje oppstår unødiggjort hindring for ferdsgang i vanleg brukte stigar, løyper og andre ferdssårer, eller oppstår nye bekkeløp.

Kapittel 22. Terrengtransport i Levende skogstandarden

Kravpunktet skal sikre at terrengskader begrenses og at utbedring skjer så raskt som mulig.

Krav og regler

Ved terrengtransport skal en legge vekt på å unngå terrengskader som er skjemmende og som kan forårsake vannavrenning og erosjon.

I områder med mye mark med dårlig bæreevne og hvor faren for terrengskader er stor ved drift i sommerhalvåret, skal utdrift av tømmer fortrinnsvis skje på frossen eller godt snødekt mark.

Det skal primært ikke skje terrengtransport i områder som er avsatt som biologisk viktige områder.

Stier og løyper, samt veger av kulturhistorisk interesse skal ikke benyttes som kjøretrasé der det er praktisk mulig å unngå dette. Unntatt er stier og løyper som er lagt i allerede opparbeidede kjøretraséer for skogdrift og til friluftsliv. Også for å unngå dobbeltraseer og alternative utdriftstraseer som vil ha større negative konsekvenser for miljøet og friluftslivet, kan det gjøres unntak fra hovedregelen. Hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon, kjøreskader i stier og løyper og andre vesentlige skader, skal utbedres så snart fuktighetsforholdene gjør dette praktisk mulig etter avsluttet bruk av utdriftstraseen.

Østmarkas Venner forny sine nettsider

Østmarkas Venner har iverksatt en prosess for fornying av sine nettsider. Etter gjennomført forespørsel hos aktuelle leverandører, har vi nå valgt en samarbeidspartner for å utvikle våre nye nettsider.

Vår nye webredaktør *Ingunn Lian Nylund* verver sitt første medlem.

Våre nye nettsider vil fremstå som mer moderne med nytt grafisk design, samt ny og forbedret funksjonalitet. Det vil nå bli anledning til å holde seg oppdatert på det som skjer på nettsidene gjennom å abonnere på nyhetsbrev. Det vil også bli anledning til å følge Østmarkas Venner på Facebook.

Ved iverksetting av nye nettsider benytter vi også anledningen til å utvide innholdet på sidene. I tillegg til informasjon om Østmarkas Venner og vårt arbeid, vil det blant annet komme mer utfyllende informasjon knyttet til Østmarka.

De nye nettsidene er planlagt lansert i løpet av juni 2012. Følg med!

**STØTT Østmarkas Venner
via GRASROTANDELEN**

GRASROTANDELEN

ØSTMARKAS VENNER

Fageråstjern.
Foto: Lise Henriksen.

LANGTUR i ØSTMARKA

Av Sveinung Helgheim

Vandregrupper i DNT Oslo hadde ein langtur på programmet laurdag 28. mai. Planen var å gå oppom dei åtte høgste toppane i Østmarka. Toppane er spreidde frå Bjørnåsen i nord til Vardåsen i Enebakk i sør, og etappene mellom toppane er lange, så vi laut setje av heile dagen til turen. Deltakinga var over forventning til ein så krevjande tur, heile 17 spreke turgåarar møtte fram. Vi tok første morgonbussen til Enebakk og sette kursen mot Vardåsen og Fageråsen. Det var meldt skiftande ver denne dagen, men frå morgonen varma sola og det vart fort bruk for å lette påkleddaden.

Frå Enebakk følgde vi flyktningruta fram til foten av Vardåsen. Ein skogsveg fører eit

stykke oppover i lia, og lenger enn avmerka på kartet, så det vart berre ei kort vandring i terrenget. Etter kvart fann vi fram til ein svak umerka sti som førde fram til toppen. Vidare til Fageråsen går ingen sti, så her laut vi fram med kompasset og orientere i terrenget. Vi tok oss fram til Korsmåstjernet og gjekk derifrå rett opp til ein nokså markert fortopp. Her fekk vi utsyn over kulturlandskapet i Enebakk og vidare nedover mot Lyseren. Vi tok ein kort rast her før turen gjekk vidare nordover til toppunktet på Fageråsen. Vardåsen er velsigna med symbolet fort utsynspunkt på turkartet over Østmarka, men utsynet er vel så godt på Fageråsen, særleg på fortoppen rett ved Korsmåstjernet.

Turfolket ankommer Bøvelstad.

Foto: Pernille Vold.

Neste topp på programmet var Tonekollen. Vi fann attende til Flyktningruta og følgde denne stien fram til Tonevann. På Bøvelstadsætra møtte vi folk som arbeidde med å førebu opninga av den nye DNT-hytta der, som skulle opnast dagen etter. Dette var dei einaste menneska vi møtte mellom Enebakk og Blystadlia. Østmarka er turområde for dei tettast folkesette områda i landet og nær-områda til bustadstroka i Oslo er flittig brukte. Men marka er stor, og det er ikkje vanskeleg å finne stiar som ein har meir og mindre for seg sjølv.

Tonekollen er om lag midtvegs på turen og eit fint utsynspunkt, så det høvde med ei matøkt her. Nett med det same turfølgjet kom opp, tok det til å regne. Matøkta vart

kanskje litt kortare enn planlagt av den grunn, det freistar ikkje like mykje å sitje lenge når det regnar som når sola skin. Regnveret medverka nok og til at nokre turdel-takarar valde å korte ned turen og tok vegen mot Vangen og vidare til Krokhol. Trass i litt fråfall var det framleis eit stort følgje som sette kursen nordover til skiløypa ved Midtre Kytetjernet og deretter på umerka sti fram til blåstiden ved nordvestenden av Nordre Krovann. Her kom gruppa snart inn på ei lettgått strekning langs skogsveg, der kilometrane gjekk raskt unna fram til Setertjern.

Etter transportetappen frå Tonekollen ligg dei fem siste toppane på dagsprogrammet innanfor ein heller kort radius i området mellom Ramstadsjøen og Blystadlia. Endå

om transportetappene mellom toppane ikkje blir lange, er det likevel monaleg drygare å gå opp om alle fem toppane framfor å gå rett til Blystadlia. Ramstadslottet og Bjørnåsen er dei beste utsynstoppene og desse to toppane ligg midt i den beinaste ruta til Blystadlia. Vandrane hadde mange mil i føtene no, og dei fleste valde kortaste vegen til Blystadlia. Fire deltakarar ville gjennomføre heile programmet og tok blåstien nord for Ramstadsjøen i retning Hektnerhøgåsen. Ein sti til toppen er avmerkt på kartet, men denne går frå austsida av Ramstadsjøen, og høvde dårleg med den ruta vi hadde valt. Oppstiginga til toppen gjekk difor utanfor sti. Skog på toppen hindrar utsynet noko, men skogen er ikkje tettvaksen, så vi såg godt nedover mot Øyeren. Einkvan har plassert ut ei postkasse med bok til å skrive seg inn i, og vi førde inn namna våre føre vi tok ned att til Ramstadsjøen.

Avstikkaren til Hektnerhøgåsen gjorde at vi var komne ut av ruta mellom Setertjern og Ramstadslottet. Vi følgde raudmerka skiløype eit stykke og kom inn att på rette stien, som vi følgde til skaret mellom Ramstadslottet og Barlindåsen. Der gjekk vi første opp til Barlindåsen, den høgste i Østmarka, men med dårlegast utsyn av dei toppane vi hadde vitja denne dagen. Etter den korte avstikkaren til Barlindåsen fann vi att blåstien, som førde oss til Ramstadslottet. Her naut vi utsynet ei kort stund før vi fann oss ei krå i ly for vinden, der vi tok ein matrast. To toppar stod att på programmet, og det tok til å røyne på kreftene no, så det gjorde godt å få tilført litt ny energi.

Marikollen og Bjørnåsen ligg på det same høgdedraget lengst nord i Østmarka. Høg-

ste punktet på Marikollen ligg eit godt stykke bakanfor toppen av skibakken, ikkje langt frå blåstien på austsida av Bjørnåsen. Men stien fører ikkje til topps, så vi laut på ny ut og orientere i terrenget. Avstikkaren var ikkje lang, så vi var raskt tilbake på blåstien. Her skar vi over på raudmerka sti eit kort stykke mot toppen på Bjørnåsen, som byr på utsyn langt oppover Romerike, endå om skydek- ket stengde for dei lengste utsyna denne dagen. Vi stogga ei stund til dess vi hadde passeleg med tid til å rekke bussen på Blystadlia. Der nede viste det seg at den vanskelegast orienteringsoppgåva på turen var å finne busshaldeplassen. Turkarta dekkjer ikkje bustadområda så godt, og vi gjorde så mange avstikkarar inn i sidegater at vi etter kvart fekk dårleg tid, men vi nådde bussen til slutt likevel. Klokka var blitt ti om kvelden no, og vi hadde vore ute og gått eit halvt døgn. Turgåarane som fann kvile i busseta var trøytte, men godt nøgde med dagen.

Tre glade karer på toppen av Hektnerhøgåsen.
Foto: Pernille Vold.

Slåttetreff og reservattur – bli kjent med Bøvelstad

Helgen 29.-30. juni / 1 juli, 2012, arrangerer Østmarkas Venner igjen slåttetreff og reservattur på Bøvelstad

Vi møtes på DNT's nyrestaurerte hytte på Bøvelstad, fredag 30. juni kl. 20.00. Fremmøte fredag kl. 18.00 på Bysetermosan med felles transport til Tangen ved Børtervann. Herfra fraktes bagasjen med robåt og turen går på blåmerket sti (ca 1,5 time) til Bøvelstad.

Selve slåttetreffet begynner lørdag morgen kl. 10.00, og det serveres slåttegrøt kl. 14.00.

Det blir demonstrasjon i oppsetting av ljà, slått og hesjing med slåttekaren Bent Nilsen. Vi har flere ljàer til utlån.

Søndag kl. 10.00 er det tur i reservatet med Lise Henriksen.

Foto: Merete Møllbach

Du må ha med egen drikke, frokostmat og grillmat til lørdag.

Vi ordner kveldsmat fredag og slåttegrøt lørdag.

Ta med sove-/lakenpose, kopp, bestikk, tallerken, badetøy. Til reservatturen på søndag: godt fottøy, matpakke og termos.

Myggstift og hodenetting mot knott kan være praktisk!

Påmelding innen 15. juni til

Merete Mølbach mobil/sms 909 14 385 (mmoelbac@online.no)

Pris kr 300 pr person for hele helgen og kr 100 om du bare skal delta på turen på søndag.

NB! Maks 20 personer. Nærmere detaljer om transporten og arrangementet ved påmelding.

Guidet tur i Østmarka naturreservat

Frodige daler. Foto: Anne Marie Torgersen.

Søndag 1. juli arrangerer Østmarkas Venner tur i Østmarka naturreservat for deltakerne på slåttetreffet og andre interesserte.

Vi starter kl. 10.00 fra Bøvelstad – og må regne rundt seks timer på turen, som byr på rike naturopplevelser. Terrenget er stedvis kronglete, og vi går mye utenom stiene, så bruk solid fottøy (helst fjellstøvler), og ta med rikelig med mat. Tempoet er rolig med mange stopp underveis. For de som ønsker det, kan vi også ta en litt lengre variant.

De som ikke overnatter på Bøvelstad må ta seg hit og tilbake på egenhånd. Det er 9 km å gå fra Bysetermosen til Bøvelstad; 4,5 km på bomvei til Nersaga i Rausjøgrenda, og 4,5 km videre på blåmerket sti i kupert terreng. Med sykkel vil man spare litt tid, men til fots tar denne turen rundt 2,5 time. Man kan også trille kano ned til Børtervann og padle over.

Turledere er Lise Henriksen og Johan Ellingsen.

Turkartet «Østmarka nordøstre del», 1:30.000, utgitt av Østmarka orienteringsklubb, dekker hele turen. De øvrige turkart dekker også det meste.

Arbeidslaget hans Johan Ellingsen ...

5 sesonger med dugnadsarbeid på Bøvelstad

Av Arild Hildebrandt, dugnadsarbeider i kulturlandskapsgruppa og hyttetilsyn på Bøvelstad

Øystein, Johan, Arild og Wenche tar en velfortjent rast på vollen.

Kulturlandskapsgruppa eller «dugnadsgjengen» på Bøvelstad kan denne våren markere femårs- jubileum for oppstarten av sitt arbeid og kan se tilbake på en energisk, givende og hyggelig tid med mange utfordringer.

«Interessert i kulturlandskapsgruppe på Bøvelstad?» sto det i Nytt fra Østmarka 1/2007. «Særlig plassene i Østmarka er i ferd med å gro igjen og gå i glemmeboken». Det handlet om å rydde gamle jordteiger fra jengroing av trær og kratt og gjøre en gammel husmannsplass om til et sted «der blomster gror» og folk kan trives fikk jeg vite da jeg,

som nybakt pensjonist, nølende kontaktet Johan Ellingsen om saken.

Et bedre inntrykk får man ved selvsyn og kort tid etter var Johan og undertegnede der ute sammen med skogsjefen sjøl, Jan Fredriksen, i Friluftsetaten. Dette var karer med et tydelig og ekte engasjement. Både ordvalg og gestikuleringer ga klart uttrykk for at prosjektet var alvorlig ment og at vi ikke hadde noe tid å miste. Sporene i landskapet var heller ikke til å misforstå. Friluftsetatens folk hadde allerede vært i sving med motorsag og kvistbrenning for å gi oss en «flying start».

Merete på tur.

Solide kubber i stort antall lå i stabler, og lange stokker fordelt på spredte vedreis prydet den store kollen ut mot vannet. Her kunne vi bare å sette i gang ved første og beste anledning.

Under det påfølgende oppstartsmøtet på Skullerudstua var gjengen plutselig blitt til seks, Wenche Fuglstad, Anne Kathrine Halvorsen, Merete Mølbach samt Ivar Johansen hadde meldt seg på i tillegg.

Jeg glemmer heller ikke den dagen da vi alle satt på kollen utenfor våningshuset og drøftet de nødvendige gjøremål, ikke minst for å legge forholdene til rette for beitedyr av den «ålreite» sorten. Gjerder måtte til og behovet for å snekre porter og gjerdeklyv hadde høy prioritet da planen var å invitere sauene til Bøvelstad allerede neste sesong. Og plutselig, som «manna/en fra himmelen», sto snekker Bjørn Engebretsen der rett foran oss på tunet, med erfaring fra tidligere arbeider med å sette i stand uthusene på stedet. Kort tid etter var også de to nevenyttige veteranene Øystein Kjos og Finngard Stokkeland med i arbeidslaget.

«Blomstene må ha mer lys og vegetasjonen må holdes nede» har vært Johans klare rettesnor for arbeidet vårt. Tidligere kunne man knapt se Børtervannene på sommerstid før Friluftsetaten satte inn sine mannskaper. «Vårt arbeid er å videreføre deres innsats og å spre lys over gammel åker og eng», kunne han melde. Og betydelig lysere har det blitt etter fem års iherdig innsats.

Hjelpemidlene våre har vært motorsag, øks, ryddesaks, ljà og sau på beite. Innsatsfaktorene har vært motivasjon, arbeidslyst, god mat, godt humør og ikke minst troen på at nedlagt arbeid på et sted som dette forhåpentligvis i all overskuelig fremtid vil være til glede så vel for medlemmer av Østmarkas Venner som for alle andre dyrkere av friluftslivet i Østmarka. Sporene etter oss kan ses i dag som tynning av skogen, mange kubikk-meter med ved, et ryddet kulturlandskap blant annet nedbeitet av sau, inngjerding av sauens beiteområde, inngjerdet badeplass og utkjøring av store mengder verdiløst avfall. Høydepunktet for oss i kulturlandskapsgruppa er «slåttetreffet» som finner sted hver sommer i slutten av juni.

Anne Kathrine ror gjerdestolper.

Arild og Bjørn i aksjon.

Det bør også nevnes at «sjefen sjøl» ikke bare har vært en ivrig pådriver, men også en meget konstruktiv og energisk «gardskar», som de sier i Enebakk, god venn med motorsaga som han jo har vært i mange år.

I dag fremstår Bøvelstad som en av Østmarkas virkelige attraksjoner. DNT's inntreden som leietaker og restaureringsaktør i tillegg til vårt arbeid med kulturlandskapet har vært

Finngard og Bjørn sliper ljàer.

en ubetinget stor suksess. Investeringene har vært store, men gleden av å se både potensialet og resultatet av sin innsats etter hvert som arbeidet skred fram, synes å ha stimulert organisasjonen til virkelig å trå til. Både med midler og betalt og frivillig arbeidskraft har de satset stort på å gjøre våningshuset på den gamle husmannsplassen til et fristed fullt på høyde med Osломarkas øvrige hytter og vel så det.

Men det står fortsatt mye igjen å ta fatt i både for DNT og dugnadsgjengen vår. Av de større oppgavene står en ny utedo og et gårdsmuseum på låven høyt på prioriteringslisten. Kravet fra Johan er at det fortsatt må komme enda mer lys inn i landskapet til beste for plantelivet der ute. Han er også i ferd med å vurdere behovet for en ny brønn til drikkevann.

I fem sesonger har kulturlandskapsgruppa nå vært i sving på Bøvelstad. Bra har det blitt, og enda bedre vil vi det skal bli. Vissheten om at tilrettelegging i skog og mark for mange, både store og små, kan være starten på å oppdage og nyte friluftslivets spenning og mangfoldighet er en viktig motivasjonsfaktor for oss alle.

Det å gjøre plasser med historisk verdi og særpreg tilgjengelig til beste for kulturen og friluftslivet vårt har fått et merkbart oppsving de senere årene, og frivillig arbeid av folk med tid og energi er ofte en kjærkommen forutsetning for dette. I dette ligger det også en oppfordring til alle med lyst og «utferdstrang» til å stille opp når mulighetene byr seg. Vi mennesker er som kjent ikke skapt til å sitte stille, og det er nok av utfordringer der ute ...

ØVs innspill til Grønmo-skisser

I siste Nytt fra Østmarka presenterte Oslo kommune tre alternative skisser for etterbruk av Grønmo: 1. Markapark. 2. Golf og gjenbruksanlegg og 3. Flerbrukspark med gjenvinning. ØV har avgitt høringsuttalelse hvor vi ber om at en ikke arbeider videre med alternativ 2. Når det gjelder de to andre alternativene uttaler vi blant annet følgende:

Begge de to andre alternativene inneholder meget interessante elementer som bør bli med videre i planprosessen. Styret i Østmarkas Venner ønsker at området planmessig fortsatt skal være en del av Marka. Vi synes ikke det er forenlig at en i et område som er en del av Marka og/eller er en viktig innfallspport til Marka, legger opp til støyende aktiviteter med mye tungtransport. Gjenbruksstasjon slik den drives i dag må derfor flyttes ut av området.

Komposteringsanlegget kan imidlertid muligens kombineres med øvrige elementene i alternativ 1 og 3, vi tenker her særlig på koblingen mellom kompostering og hagebruk, jfr. «Gardens of Grønmo» som var vinnerforslaget i arkitektkonkurransen og forslagene om beitemark/jordbruk. I den østlige delen av området kan både landskaps-parken fra alternativ 1 og kunnskaps-parken fra alternativ 3 fungere godt som en gradvis overgang til Østmarka.

I det øvrige området bør det bli plass til aktiviteter som demper presset på Østmarka og samtidig er spesielt til glede for befolkningen i Søndre Nordstrand bydel inkludert den nye bydelen Stensrud/Gjersrud. Vi tenker her på forslagene fra Bjørnholt skole, samt det som ligger inne i alternativ 1 og 3

som cricket, skiskyting, BMX-bane, skatepark, riding etc. Disse ideene bør utvikles i dialog med befolkningen i området. Mange av disse aktivitetene er begrenset til sommer og eller vår og høst. Om vinteren bør deler av området kunne brukes som ski- og skiskytingsarena som, hvis Skiskytterforbundet ønsker det, bør kunne brukes til nasjonale konkurranser. Deler av arealet bør tilrettelegges for skiløyper på vinteren når området ellers vil være relativt lite brukt.

Vi støtter også forslaget om dressurbane for hund/hundeluftegård som ligger inne i alle alternativene og som er plassert på et egnet sted vekk fra resten av aktivitetene.

Vi er opptatt av at adkomsten skal styrkes med spesiell vekt på områdene i nord og sør, blant annet for å sikre tilgangen til Marka for nye beboere i Gjersrud/Stensrud-området. Grønmo er allerede i dag et populært utgangspunkt for skiturer vinterstid, men det er problemer med for små parkeringsplasser og en dårlig veistandard opp til utfartsparkeringen. Vi antar at behovet for parkering vil være stort, og bra veikapasitet vil være viktig sommer som vinter. Vi erfarer også at det er en uhensiktsmessig avstand fra kollektivtilbudet opp til stedet hvor løypene starter. Uansett er det et stort behov for større parkeringsplasser og gang- og sykkelvei for å unngå brukerkonflikt på veien. Hele området må planlegges med tanke på god tilgjengelighet for funksjonshemmede, barn og unge fra flere kanter (sykkelstier, skiløyper, turveier).

Endelig plan for etterbruken av Grønmo er ventet å komme på høring i løpet av året.

HG

Solåsen og søstrene Holm

Tekst og foto: Lise Henriksen

Steinen på Solåsen.

Til Solåsen

Selv om Solåsen ikke avmerket på kartet, er stedet blitt en liten attraksjon de siste årene. Veldig mange er det i alle fall som tar turen hit og skriver seg inn i gjesteboka som ligger forvart i et plastskrin i en fjellsprekk. Slike steder har en egen dragning på folk som et turmål og rastested, et akkurat passe mål for en kveldstur sommerstid. Solåsen ligger rett øst for Småmyr, lengst sør på Korpåsen. Og Korpåsen, som hører til Skullerudåsen, er den stupbratte åsen som går rett opp fra Skullerudstua og den gamle Skullerudhavna.

Til Solåsen er det for øvrig greit å komme fra flere kanter, enten man velger Grønmo eller Skullerudstua som utgangspunkt. Da går man opp siste bratte biten sørfra – på et tydelig tråkk. Har man de to siste utgavene av Oppsal IF/Valstads Turkart over Østmarka fra 2004 eller 2010, så er Korpås-Olsens bosted avmerket. Med dette som utgangspunkt ligger Solåsen under 200 meter i luftlinje lenger nord. For ukjente er det nok lurt å ha med seg kart.

Fjordutsikt

Tar man turen på gamle stier, fra Hullet og opp over vakre Skullerudmosen, kan man nå Solåsen nordfra. Fra sørvestsiden av kollen rett vest for Skullerudmosen, får vi endog fjordutsikt. Terrenget videre sørover fra denne kollen er meget spesielt, med koller og trange søkk, og dype sprekker i terrenget. Det er ikke lett å orientere seg her, med så mange tråkk på kryss og tvers, men vi er altså ikke langt fra Solåsen.

Steinkløfta på Solåsen.

Søstrene Holm på Solåsen

Ingen husker lenger deres fornavn, men de var to søstre med etternavnet Holm, som tok Solåsen i besittelse, fra rundt 1920 til 1950-årene. I over tretti år hadde de sitt fristed og paradys på jord på et lite plata på denne bortgjemte fjellkollen på vestsiden av

Østmarka. Det var ganske sikkert søstrene Holm som døpte stedet «Solaasen», på en tid hvor det var mer åpent og solrikt her enn i dag.

Søstrene Holm drev til daglig egen systue i leiligheten sin i 2. etasje i Schweigaardsgate i Oslo. Tidlig hver søndag morgen tok de enten Enebakk-bussen fra Ankertorget til Se Op på Klemetsrud og gikk innover via Grønmo, eller Sværsvanns-bussen som gikk over både Skullerud og Klemetsrud. Enebakk-bussen startet sin rute fra Oslo ca. 1920, så dette var nok grunnen til at søstrene fant veien til Østmarka og la sin elsk på den lille, solfylte pletten inne på Skullerudåsen. Muligens tok de etter hvert også trikken til Sæter og buss videre til Skullerud, når de startet herfra. Den korteste veien til Solåsen gikk den gang, som nå, fra Skullerud og er rundt to km.

En bautastein med inskripsjonen «Solaasen 1920» står fremdeles her. Steinen ble funnet

Siste bratte stykket opp mot Solåsen.

Skullerudmosen fra nord mot sør.

på stedet og gjenreist av avdøde Kjell Sten-gaard for tolv år siden (rundt år 2000). Den ble nok opprinnelig satt opp av søstrenes yngre bror, Josef Holm. Dette forteller Rolf Berg, som tidligere har bodd på Godlia (ved Skøyenåsen) i mange år. Nå bor han i Trøndelag. Han er sønnen til en familie som bodde i Deichmannsgate, like ved Josef og kona Nelly i Oslo. Familiene hadde kjent hverandre fra langt tilbake, og Rolf kalte Josef og Nelly for onkel og tante.

Josef, som hadde vært mange år til sjøs, var også en ivrig turgåer. Han var en uvanlig dyktig finsnekker som hadde perfektjonert seg på å lage innredninger til båter i mahogni. Det var nok han som lagde inskripsjonen på bautasteinen med hammer og meisel, for-

teller Berg. Men han kan ikke erindre om steinen stod der da han var med til Solåsen som gutt før og under krigen, eller om den ble satt opp etter krigen.

Ferden gikk fra Se Op eller Skullerud

Fra Skullerud la de to søstrene i vei kl. 9 om morgenen, i side skjørt, med grå ryggsekker medbragt mat og gjerne litt nysilt melk som de kjøpte fra fjøset på gården, forteller Ole Opsahl, som vokste opp på Skullerud gård. Som regel bar de også med seg litt jord, planter og løker (bla. pinseliljer) til de mange små blomsterbedene som de anla på den magre fjellkollen. Eller de fikk hestekjørerne fra Skullerud til å ta med seg litt matjord innover. De fant nok også torvstrø fra hestelassene fra Skullerudmosen, hvor det ble

skåret torv på den tiden, fortsetter Opsahl. Denne hesteveien passerte på nedsiden av Solåsen, og vi ser fortsatt rester etter den.

Om de startet fra Se Op hvilestue ved Godheim, gikk veien over Grønmo gård, hvor de kjøpte med seg både jord og ved, og også litt mat. Fra Se Op er det ca. fire km på vei og sti til Solåsen. Også familien Berg tok bussen til Se Op, men yngstebroren var ikke særlig glad i å gå tur, så han og moren kom som regel ikke lenger enn til «pølsebua» på den gamle hvilestua, og måtte ta bussen hjem igjen.

Friluftsliv med bål og presenning

Rolf Berg var selv med sine foreldre til Solåsen mange ganger, første gang i 1938. Da overnattet familien Berg i telt, mens søstrene Holm lå i «Huken» som de selv hadde satt opp. Huken bestod av noen stokker og en presenning som de dro over om natta. Her fyrte de bål og lagde mat på primus. Det ble laget både middag og dessert, og søstrene satte også poteter her på kollen. De hadde både kjeler, panne, primus og overnattingsutstyr liggende på stedet. Rett som det var overnattet søstrene her, forteller Berg. De var jo sine egne arbeidsgivere og kunne ta seg fri innimellom. Som regel var de to damene på plass før familien Berg ankom.

Søstrene Holm var naturelskere. Berg forteller at de var veldig sporty og gikk lange turer. Selv om søstrene var sosiale og hadde mange kunder på systua, hadde han inntrykk av at de holdt Solåsen hemmelig. Han tror ikke det var andre folk her enn de to søstrene, broren Josef og kona, og familien Berg. Søstrene snakket heller ikke så mye med familien Opsahl på Skullerud.

De hadde alltid med seg noe hjem fra skogen; lyng, granbar, blomster og bær. For både søstrene og broren Josef plukket mye bær. Men damene var nøkterne, ikke noe jåleri der i gården. På ski gikk de imidlertid ikke, forteller Berg, så Solåsen ble ikke brukt om vinteren.

Naboer til Korpås-Olsen

Søstrene var nok her i kanskje nærmere ti år før Korpås-Olsen bosatte seg like ved som nærmeste nabo. Og i minst tyve år bodde Korpås-Olsen her samtidig med at søstrene brukte Solåsen. Skjønt noen særlig kontakt dem imellom var det nok ikke, tror Ole Opsahl. Korpås-Olsen var nemlig ganske folkesky, han ville helst ikke bli oppdaget. Olaf Olsen var hans egentlige navn – han var født omkring 1875 og levde antakelig til 1954 (ref. familien Opsahl).

Ole Opsahl husker godt både søstrene Holm og Korpås-Olsen fra sine guttedager. Ole forteller at han og noen kamerater stadig var oppe ved Solåsen og spionerte på damene.

På Solåsen med Historielaget i 2007, Arne Sunde foteller.

Da var de i 12-års-alderen, så det må ha vært rundt 1952-53. Guttene lekte i den trange, stupbratte bergkløfta på oversiden av Solåsen, hvor de hadde et tau som de svingte seg over med og klatret ned. Søstrene Holm brukte Solåsen til begynnelsen av 1960-tallet. Men på slutten hadde nok den eldste av dem takket av, for da dukket den yngste søsteren opp sammen med en ny dame, antakelig en venninne, minnes Opsahl.

Solåsen gjenoppdages

Etter at Solåsen ble «gjenoppdaget» av blant annet Per Listerud fra Nordstrand, har det vært flere folk som stadig tar turen innover og holder stedet ved like. Listerud har satt opp presenning på «Huken». Jorunn Birgitte Sjøberg fra Rognerud ved Bryn, som kaller

seg «Jobi» i gjesteboka, er mye her og passer på plantene. Hun kom hit første gang i januar 2005.

Blomsterflor i tretten bed

Ikke mindre enn tretten blomsterbed finnes på Solåsen. Igjen er stedet blitt en frodig oase – med en egen «Hagebok», som ble lagt ut første gang i mai 2005. Her kan man skrive selv eller lese hva de faste «blomsterpassernes» flittig nedtegner om vekstenes gang fra vår til høst.

På Solåsen vokser mange forskjellige blomster og vekster; fra den vakre blå gravmyrten (Vinca) til gressløk og rabarbra. Da vi var her 17. september 2010, fant vi prestekrager, bitter bergknapp, liljekonvall, syrin og smør-

Jorunn Brigitte Sjøberg, Jobi steller plantene på Solåsen.

bukk (*Sedum telephium*). Smørbukk er en såkalt sukkulent, dvs. en tørketålende plante, som lagrer væske i sine kjøttfulle blader. Vi finner den flere steder i Østmarka, som sør på Tonekollen. Litt senere på høsten kan vi nyte de vakre høstfargene på Solkollen. Men om vi starter med hageboken fra vårparten, 2. påskedag, som var 5. april 2010, var det fortsatt masse snø her.

Den 7. mai samme år blomstret scillaen med sin intense blåfarge, og rabarbraen stakk hodet opp. I slutten av mai var det fullt flor av pinseliljer, tulipaner, vårfloks, begonia og liljekonvall, foruten syrinbusken som søstrene i sin tid plantet sammen med rabarbraen. Og utover i juni kunne vi beundre takløk i blomst, prestekrager og nyperoser. I juli blomstret rynkerosen (*Rosa rugosa*).

Takløken (*Sempervivum tectorum*) er for øvrig en vakker skapning som danner tepper av bladrosetter på tørr, næringsfattig jord, med rosenrøde, stjerneformete blomster. Den er hardfør og ble tidligere brukt på tak som «brannslukker» da bladene, i likhet med smørbukk og rosenrot, inneholder mye vann.

Året 2012 kom våren svært tidlig til Østmarka, og Solåsen lå snøbar og innbydende i påskesøla. Og nå står forsommeren for tur, og byr oss på en fredelig stund på Solåsens spirende knauser.

Informanter er hovedsakelig Rolf Berg og Ole Opsahl.

Artikkelen er et utdrag fra boka «Østmarka på tur», som undertegnede holder på å skrive.

Vår

Av Anne Marie Torgersen

*Jeg traff deg sist høst
da sto du og skrek sårt
etter slekt og venner
som hadde forlatt deg*

*da de dro til varmere strøk
du klarte ikke å løsrive deg
for å slå følge sørover
du måtte overvintre
i lia ved Nøklevann*

*I dag traff jeg deg igjen
nå var det en jublende vårsang
du fremførte
en flokk gjess passerte i plog
og ropte ned til deg*

«We are back!!»

*det gikk jo mest på engelsk
der de hadde tilbrakt vinteren
jeg så du strålte av glede
fordi
våren er i anmarsj*

Soppkurs på Sandbakken til høsten

I august/september kjører nok en gang Sandbakken igang en serie med soppkurs i samarbeid med Morten Jødal i Soppgleder.

Her kan både ferske og garvede soppplukkere få nyttig veiledning for å kunne skille giftige fra spiselige sopper. Det blir også en tur ut i soppskogen med etterfølgende vurdering av deltakernes fangst, og det blir også servert et lite soppmåltid. Ett av kursene vil temaet være matlaging med sopp, mens de øvrige kurskveldene er identiske.

Kursene holdes lørdager og onsdagskvelder – lørdagskursene går fra 11.00 til 16.00, mens onsdagskursene går fra 16.30 til 21.00.

Kursene går følgende datoer:

22. august, 25. august, 29. august, 1. september, 5. september og 12. september (matlaging med sopp).

Hver søndag fra midt i august til begynnelsen av oktober er det i tillegg soppkontroll både på Sandbakken og ved bommen ved Rustadsaga.

Mellom 15.00 og 17.00 er representanter for Oslo og omland sopp- og nyttevekstforening på plass med sitt årvåke blikk og hjelper deg å kontrollere soppfangsten din. Soppkontrollørene oppfordrer til å ta en tur innom kontrollstedene uansett om du har kurven full av sopp, eller du ikke har begynt å plukke ennå.

– Kan du lite om sopp har vi mye å lære deg. Kan du en god del har du muligheten til å utvide «repertoaret», sier representantene for soppforeningen og anbefaler å holde ukjente arter fra hverandre i kurven for å unngå at giftige sopper smitter over på de spiselige.

HG

Påmelding og mer informasjon via Sandbakkens nettsider: www.sandbakken.org eller tlf 23 16 99 20. Kurset koster kr 450,-.

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Aktivitetskalender for medlemmer av Østmarkas Venner

Aktivitet	Dato	Foredragsholder/ Guide	Annonseres
Minnestund på Sarabråten	7. juni	Gerd Kristiansen	Se side 3
Tur for barn/ungdom	16. juni	Sigmund Hågvar	Se side 17
Slåttedugnad på Bøvelstad	29.–30. juni	Bent Nilsen	Se side 26
Guidet tur i reservatet	1. juli	Lise Henriksen	Se side 27
Høsttur	14. oktober	Cathrine Søberg	Nytt fra Østmarka nr. 3
Høstmøte	November	Annonseres senere	Nytt fra Østmarka nr. 3

Bli medlem du også!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut og send til: Østmarkas Venner, Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo

Navn:

Telefon:

Adresse:

Postnummer og -sted :

Kontingenten er kr 150 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr 300 per år.
Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Eller meld deg inn via: www.ostmarkasvenner.no